

Työehdot-osasto/Koskinen

5.2.2021

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Kuulemispyyntönne 18.12.2020

HE 226/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Laittoman uhkauksen syyteoikeuden muuttaminen ehdotetulla tavalla kannatettavaa

Nykyisen lainsäädännön mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä laittomasta uhkauksesta, ellei asianomistaja ilmoita sitä syytteeseen pantavaksi tai ellei laittoman uhkauksen tekemiseen ole käytetty hengenvaarallista välinettä taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista. Laiton uhkaus on siten nykyisin lähtökohtaisesti ja käytännössä asianomistajarikos. Tärkeän yleisen edun edellytys on korkealla normaalityöpaikkojen näkökannalta. Hengenvaarallista välinettä käytettäessä taas usein on jo kyse vakavammasta rikoksesta, jolloin asiaa käsitellään laitonta uhkausta ankarampien säädösten mukaan.

Laittoman uhkauksen ohella on lievä pahoinpitely jo aiemmin säädetty virallisen syytteen alaiseksi sen kohdistuessa henkilöön tämän työtehtävien vuoksi. Laittoman uhkauksen tekotilanteet ovat kuitenkin erilaisia kuin lievän pahoinpitelyn käsittävät tilanteet. Ehdotettu muutos on tämänkin vuoksi tarpeellinen.

Esityksessä ehdotetaan, että laitton uhkaus säilyisi lähtökohtaisesti asianomistajarikoksena, mutta rikoslain 25 luvun 9 §:n syyteoikeutta koskevaa säännöstä muutettaisiin niin, että henkilöön hänen työtehtävänsä tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi kohdistettu laitton uhkaus säädettäisiin virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Lisäedellytyksenä, että rikoksentekijä ei kuulu työpaikan henkilöstöön.

SAK toteaa ehdotuksen olevan kaikilta osin perusteltu ja parantavan merkittävästi työnteekijöiden oikeusturvaa.

Ehdotuksen yksityiskohdista työpaikkojen näkökulmasta

Laittoman uhkauksen rikosvastuun toteutumisen todennäköisyyteen vaikuttaa työpaikoilla merkittävästi työnantajan suhtautuminen. Työnantajalla saattaa olla tavoitteena painostaa työntekijää olla ilmoittamatta tai luopua laittomista uhkauksen selvittelytoimista yrityksen imagon tai rekrytointiedellysten säilyttämiseksi. Virallisen syytteen alaisena laitton uhkaus johtaa jatkotoimiin tuli ilmoitus sitten työntekijältä itseltään tai ulkopuoliseltakin. Tämä on omiaan vähentämään ongelmaa, että työsuhteessa alisteisessa asemassa oleva työntekijä säilyttääkseen

Työehdot-osasto/Koskinen

5.2.2021

työpaikkansa luopuisi asian saattamisesta tutkinnan kohteeksi. Rikosvastuun viimekätisen toteutumisen kannalta olisi hyvä, jos työnantajalla olisi velvollisuus ilmoittaa poliisille esitutkintaan työpaikalla ilmitulleet laittoman uhkauksen tilanteet. Tätä viimeksi mainittua velvollisuutta ei ehdotukseen sisälly vaikka työnantajalla onkin oikeus saattaa työntekijäänsä kohdistunut laiton uhkaus esitutkintaan. Laittoman uhkauksen soveltaminen työtehtävän vuoksi on ehdotuksessa laaja. Merkitystä ei olisi yksinomaan henkilön työ- tai virkamiesoikeudellisella asemalla vaan ilmaisu ”työtehtävän vuoksi” soveltuisi yhtä hyvin työ-, sopimus- sekä virkasuhteessa kuin myös työharjoittelussa oleviin henkilöihin. Perusteluissa on todettu myös, että toimeksiantosuhteessa tai apurahalla tehtävä työ kuuluisi säännöksen soveltamisalaan. ”Työtehtävä” olisi perustelujen mukaan tässä yhteydessä yleiskielinen kaikkea ammattimaisesti tai ansiotarkoituksessa tehtävää työtä juridisesta laadusta riippumatta koskeva ilmaisu. SAK lausuu, että ehdotus huomioi kiitettävän laajasti erilaisia vastikkeellisia työnsuorittamistapoja, mutta eräät työn suoritustavat kuten vapaaehtoistyö tai yhdistystoiminnassa tehtävä vastikkeeton työ on edelleen ehdotuksen ulkopuolella. Nämä työn suoritustavat lisääntyvät yhteiskunnassa merkittävässä määrin, joten näissä työtä suorittavien henkilöiden asemaa tulisi jatkoselvittää.

Ehdotuksen mukaan laiton uhkaus voi tapahtua kasvokkain, mutta myös internetissä tai mediassa. Teko voisi tapahtua asiakaspalvelutilanteessa, työsuorituksen aikana taikka myöhemmin. Syyteoikeussäännöksen soveltaminen ei siis edellytä, että laittoman uhkauksen tulisi tapahtua työpaikalla. Samoin sähköpostitse tapahtuva uhkaaminen voi ehdotuksen mukaan liittyä työtehtävään, vaikka sähköposti lähetettäisiin vastaanottajan yksityiseen sähköpostiosoitteeseen. Ehdotus on tältäkin osin kattava kaikkien uhkausten suorittamiskanavien osalta.

Työpaikan henkilöstöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä saman työnantajan palveluksessa olevaa henkilöstöä. Tätä voitaneen tulkita vuokratyön osalta niin, että esimerkiksi toisen työnantajan palveluksessa olevat vuokratyöntekijät ovat työpaikan ulkopuolisia tahoja. Tällöin vuokratyöntekijän taholta käyttäjäryityksen työntekijää kohtaan kohdistettu laiton uhkaus olisi ehdotuksen piirissä. Perusteluja on syytä täydentää vuokratyöntekijän käyttäjäryityksen työntekijään kohdistaman laittoman uhkauksen osalta siten, että vuokratyö todetaan selkeästi virallisen syyteoikeuden piiriin kuuluvaksi.

Työtehtävä on ymmärretty ehdotuksessa laajasti kattaen muun muassa taiteelliseksi ja tieteelliseksi katsottavan toiminnan. Ehdotuksen piiriin kuuluvat tahot kuten toimittajat, taiteilijat, free-lance -toimijat, yksin toiminimellä tai yritysmuodossa työskentelevät henkilöt. Ehdotus on tältä osin laaja ja siten kannatettava.

Laiton uhkaus on ehdotuksessa rajattu koskemaan vain tilanteita, joissa rikosentekijä on työyhteisön ulkopuolinen henkilö. Vastaavanlainen rajausta säädettiin työtehtävässä olevaan kohdistuvaa lievää pahoinpitelyä koskevaan säännökseen sen eduskuntakäsittelyn aikana. Ehdotuksessa

Työehdot-osasto/Koskinen

5.2.2021

todetaan, että julkisten luottamustehtävien osalta vastaavaa rajausta ei ole tarpeen tehdä. SAK lausuu, että ulkopuolisen laittoman uhkauksen edellytys työyhteisöjen osalta on sinällään perusteltu, koska työpaikkojen sisäisiä ristiriitatilanteita varten on erillinen työsuojelulainsäädäntö. Työntekijällä on myös edelleen asianosaisuusasema työpaikan sisäisten laittomien uhkausten osalta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

päälakimies Timo Koskinen
timo.koskinen@sak.fi
puh. 040 731 2387